

Rijksoverheid

DG Oekraïense Ontheemden
Contactpersoon
Erik Klaver

Burgemeesters van de gemeenten in Nederland
Voorzitters van de Veiligheidsregio's

Ons kenmerk

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 16 december 2022

Onderwerp Langdurige inzet opvang ontheemden uit Oekraïne door gemeenten

Geachte burgemeesters en voorzitters van de Veiligheidsregio's,

De voortdurende Russische invasie in Oekraïne zorgt voor een aanhoudende instroom van ontheemden naar Nederland. Sinds het begin van de crisis spannen gemeenten en veiligheidsregio's zich in om deze vluchtelingenstroom op een goede en menswaardige manier op te vangen. Ik ben dankbaar om te zien dat dit goed verloopt.

Begin maart heb ik de Veiligheidsregio's gevraagd om 2.000 plekken crisisnoodopvang per regio te organiseren. Eind april heb ik een verzoek gedaan om, in aanvulling op de eerdere gerealiseerde 50.000 plekken, aanvullend 25.000 plekken te organiseren, volgens een verdeelsleutel die de Veiligheidsregio's onderling overeenkomen. Om de wederzijdse afspraken goed vast te leggen tot een tijdelijke wet in werking treedt, zijn we een Bestuurlijk Afsprakenkader met elkaar overeengekomen. Ik ben u erkentelijk voor de samenwerking in deze trajecten.

Nu de eerste acute fase voorbij is, werken we toe naar rust en stabiliteit. Hiertoe hebben we samen met VNG en Veiligheidsregio's een systematiek vastgesteld die moet leiden tot een heldere, voorspelbare en flexibele opgave voor de Gemeentelijke Opvang Ontheemden uit Oekraïne (GOO). Zo komen we gezamenlijk tot een heldere opgave voor medio 2023 en voorkomen we dat we ad-hoc de opgave moeten aanpassen.

Opschalen GOO naar 90.000 plekken per 1 juli 2023

Hoewel de toestroom van ontheemden de afgelopen maanden stabiel is, verwacht ik niet dat deze verder zal afnemen. Zo blijkt uit onderzoek van Instituut Clingendael dat de toestroom naar verwachting gestaag zal doorzetten en dat terugkeer voorlopig minimaal zal zijn. Dit leidt ertoe dat we de verwachting voor het aantal GOO-plekken moeten bijstellen. Op basis van de instroomcijfers is de verwachting op dit moment dat we op 1 juli 2023 90.000 GOO plekken nodig hebben.

Ik vraag u dan ook om de capaciteit voor de GOO gefaseerd op te schalen naar 90.000 per 1 juli 2023. We houden hierbij vast aan de verdeelsleutel die is vastgesteld voor de opschaling van 50.000 naar 75.000 plaatsen (zie bijlage 1).

Momenteel hebben de gemeentes al circa 69.000 plekken gerealiseerd en zijn veel nieuwe opvanglocaties in ontwikkeling. De Nationale Opvang Organisatie voor ontheemden uit Oekraïne zal alle gemeenten daarbij blijven bijstaan met financiële middelen, bemiddeling en advies. Daarbij is het van belang dat gemeenten tijdig rapporteren over de ontwikkelingen in hun opvangcapaciteit.

Ik wil de Veiligheidsregio's vragen te monitoren hoe de opschaling verloopt, en hierover per gemeente te rapporteren aan het Knooppunt Coördinatie en Informatie Oekraïne (KCIO).

In de tijdelijke wet opvang Oekraïners (momenteel in consultatie) wordt de taak van de gemeentes voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne voor langere termijn vastgelegd, namelijk voor de loop van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming plus 1 jaar. Op het moment van schrijven is dit dus tot 4 maart 2025. U kunt hier dus rekening mee houden in de planning van uw activiteiten.

Heldere, voorspelbare en flexibele systematiek

Nu de oorlog in Oekraïne, alsmede de opvang van ontheemden langer duurt, tracht ik de vraag aan de gemeentes en Veiligheidsregio's tijdig en beter voorspelbaar te maken. Er wordt daarom gewerkt aan een prognosemodel voor de instroom en uitstroom van ontheemden uit Oekraïne en wat dit betekent voor de GOO.

Elke twee maanden bespreken we de laatste prognose in het Directeurenoverleg Oekraïense Ontheemden. Indien de prognose leidt tot aanpassing van de opgave voor de GOO, zal dit ter besluitvorming worden voorgelegd in de lijn ACMS-MCMS. Zowel de VNG als de Veiligheidsregio's zijn in deze overleggen vertegenwoordigd. Het eerstvolgende moment hiervoor is rond 1 februari 2023.

Hierbij richten we ons op tijdige besluitvorming, rekening houdend met een voorbereidingstijd van zes maanden.

Zo borgen we dat de opgave tijdig helder is, maar ook dat we flexibel kunnen opschalen of afschalen.

Ondersteuning vanuit het Rijk

Ik benadruk dat het Rijk de ondersteuning naar de gemeenten ook bij deze aanvullende opgave voortzet. De afspraken en randvoorwaarden bij de opvang van ontheemden uit Oekraïne zoals deze neergelegd in het bestuurlijk afsprakenkader van 1 juli 2022 blijven hierbij van kracht.

Ik realiseer me dat de instroom van ontheemden, naast de opgave vanuit de reguliere asielketen, leidt tot grote druk op de voorzieningen. Het kabinet gaat de komende maanden, samen met de VNG, in overleg om tot maatregelen te komen om deze druk te verlagen en ruimte te bieden aan een grotere diversiteit aan oplossingen.

In bijlage 2 vindt u een overzicht van wijze waarop het Rijk deze opgave ondersteunt.

Financiën

Het uitgangspunt blijft: gemeentes krijgen een reële compensatie voor de kosten die worden gemaakt voor het realiseren van de GOO.

Op 15 oktober trad de gewijzigde bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BooO) in werking. Op grond van deze regeling ontvangen gemeenten een specifieke uitkering voor de verstrekkingen die zij doen in verband met de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Ook op de uitbreiding van het aantal plekken is de bekostigingsregeling van toepassing. Dat betekent dat de systematiek hetzelfde blijft, namelijk dat de gemeente per beschikbaar bed voor Oekraïense ontheemden een normbedrag krijgt. Op moment van schrijven bedraagt dat normbedrag 83 euro. Aanvullend is de mogelijkheid gecreëerd om in uitzonderlijke gevallen de werkelijke meerkosten te declareren.

Tevens is het bekostigingsbesluit eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's verlengd. Ook de Veiligheidsregio's blijven in 2023 verzekerd van adequate bekostiging bij de uitbreiding van het aantal plekken. Voor de kosten in 2023 vindt vergoeding wederom op aanvraag plaats, in te dienen per halfjaar. Voor de periode 1 januari 2023 tot en met 30 juni 2023 dient uiterlijk 30 april 2023 een aanvraag te worden ingediend.

In de tijdelijke wet opvang ontheemden uit Oekraïne wordt de financiering voor de GOO wettelijk verankerd.

Slotopmerkingen

In het kader van de opvang van ontheemden uit Oekraïne lopen nog enkele andere trajecten die onze nadrukkelijke aandacht hebben. Ik werk, samen met de VNG en Veiligheidsregio's, aan een handelingsperspectief voor ontheemden met overlast gevend gedrag. Daarnaast wordt u tijdig geïnformeerd over het traject voor de derdelanders die na 4 maart 2023 niet meer in de GOO kunnen verblijven.¹

Tot slot ben ik me terdege bewust van de uitdaging die dit verzoek met zich meebrengt, zeker gezien de inzet voor andere doelgroepen en de duur van deze opgave.

Ik wil dan ook mijn waardering uitspreken voor alle medewerkers en bestuurders van de gemeenten en de veiligheidsregio's, die zich samen met maatschappelijke organisaties en vrijwillige burgerinitiatieven – met succes – blijven inspannen.

Ik vertrouw erop u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

¹ Zie ook Verzamelbrief d.d. 16 december 2022

Bijlage 1: verdeelsleutel noodopvang ontheemden uit Oekraïne

Het totaal aantal benodigde opvangplekken per veiligheidsregio wordt bepaald met de formule:

$$O_v = 2000 + \left(\frac{I_v + \frac{G_v}{G_n}}{2} \right) * (O_n - 50000)$$

in welke formule voorstelt:

- a. O_n : het door Onze Minister van Justitie en Veiligheid bekendgemaakte totale aantal benodigde opvangplekken voor ontheemden in het daarbij aangegeven kalenderhalfjaar waarin naar verwachting voorzien zal moeten worden, welke bekendmaking ten minste dertien weken voor de aanvang van het kalenderhalfjaar geschiedt;
- b. O_v : het aantal benodigde opvangplekken waarin per veiligheidsregio voorzien zal moeten worden;
- c. I_v : de som van alle inwoneraantallen van de gemeenten in de desbetreffende veiligheidsregio;
- d. I_n : het aantal inwoners van Nederland volgens de door het Centraal bureau voor de statistiek gepubliceerde bevolkingscijfers op 1 januari van het kalenderjaar dat voorafgaat aan het kalenderjaar waartoe het kalenderhalfjaar, bedoeld in onderdeel a, behoort;
- e. G_v : de som van de landoppervlakte van de gemeenten behorend tot de betreffende veiligheidsregio;
- f. G_n : de totale landoppervlakte van Nederland volgens het Centraal bureau voor de statistiek op 1 januari van het kalenderjaar dat voorafgaat aan het kalenderjaar waartoe het kalenderhalfjaar, bedoeld in onderdeel a, behoort, waarin in de benodigde opvangplekken voorzien zal moeten worden.

Dit levert de volgende doelstelling per veiligheidsregio op:

Rijlabels	Regionaam	Som van Inwoneraantal	verdeelsleutel (inwonersaantal regio/ totaal inwonersaantal)	Som van km2	verdeelsleutel (km2 regio/km2 totaal)	verdeelsleutel (km2 regio + inwoneraantal regio: 2)	Regionaal aandeel in 90.000 plaatsen	Aandeel in 15.000 boven op 75.000
VR01	Groningen	590.234	0,0336	2.324	0,0690	0,0513	4.052	770
VR02	Fryslân	654.061	0,0372	3.336	0,0991	0,0681	4.724	1.022
VR03	Drenthe	497.684	0,0283	2.633	0,0782	0,0532	4.128	798
VR04	IJsselland	537.938	0,0306	1.831	0,0544	0,0425	3.700	638
VR05	Twente	633.777	0,0360	1.488	0,0442	0,0401	3.604	602
VR06	Noord- en Oost-Gelderland	835.111	0,0475	2.765	0,0821	0,0648	4.592	972
VR07	Gelderland-Midden	706.455	0,0402	1.177	0,0350	0,0376	3.504	564
VR08	Gelderland-Zuid	568.950	0,0323	1.021	0,0303	0,0313	3.252	470
VR09	Utrecht	1.369.830	0,0779	1.485	0,0441	0,0610	4.440	915
VR10	Noord-Holland-Noord	669.898	0,0381	1.422	0,0422	0,0402	3.608	603
VR11	Zaanstreek-W aterland	340.777	0,0194	347	0,0103	0,0148	2.592	222
VR12	Kennemerland	553.927	0,0315	418	0,0124	0,0219	2.876	329
VR13	Amsterdam-Amstelland (incl. W eesp)	1.127.322	0,0641	305	0,0091	0,0366	3.464	549
VR14	Gooi en Vechtstreek (excl. W eesp)	219.130	0,0125	173	0,0051	0,0088	2.352	132
VR15	Haaglanden	1.132.551	0,0644	403	0,0120	0,0382	3.528	573
VR16	Hollands-Midden	820.822	0,0467	807	0,0240	0,0353	3.412	530
VR17	Rotterdam-Rijnmond	1.336.660	0,0760	864	0,0257	0,0508	4.032	762
VR18	Zuid-Holland-Zuid	463.635	0,0264	627	0,0186	0,0225	2.900	338
VR19	Zeeland	386.707	0,0220	1.782	0,0529	0,0375	3.500	563
VR20	Midden- en W est-Brabant	1.137.406	0,0647	2.114	0,0628	0,0637	4.548	956
VR21	Brabant-Noord	664.472	0,0378	1.353	0,0402	0,0390	3.560	585
VR22	Brabant-Zuidoost	791.021	0,0450	1.439	0,0427	0,0438	3.752	657
VR23	Limburg-Noord	524.244	0,0298	1.497	0,0445	0,0371	3.484	557
VR24	Limburg-Zuid	593.990	0,0338	650	0,0193	0,0265	3.060	398
VR25	Flevoland	434.792	0,0247	1.412	0,0419	0,0333	3.332	500
Eindtotaal		17.591.394	1	33.671	1	1	90.000	15.000

Bijlage 2 – toelichting ondersteuning door het Rijk bij opvang ontheemden uit Oekraïne

Nationale Opvang Organisatie voor Oekraïense ontheemden (NOO)

Ik zal de opdracht aan de NOO voor het ondersteunen bij deze opgave verhogen naar 90.000 GOO-plekken. De ondersteuning door de NOO wordt op de volgende manieren ingevuld:

- Gemeenten kunnen aanvragen voor transitievergoedingen voor nieuwe locaties indienen bij de NOO. De NOO toetst de aanvragen en heeft hierbij een inspanningsverplichting dat accordering van aanvragen plaatsvindt binnen 48 uur;
- De NOO heeft regio accounthouders die Veiligheidsregio's en gemeenten ondersteunen bij de organisatie van de opvang door het geven informatie, het helpen bij het vinden van oplossingen voor knelpunten in de uitvoering en door goede praktijkvoorbeelden te delen;
- De NOO verzorgt de afhandeling van declaraties voor medische zorg (Regeling Medische Zorg Ontheemden uit Oekraïne (RMO));
- De NOO heeft contacten met alle Veiligheidsregio's en deel signalen die zij ontvangt, zoals over onderwijs en betaald werk, met vertegenwoordigers van de betreffende ministeries;
- De NOO faciliteert private opvang via RefugeeHomeNL.

Voor vragen kunt u terecht bij PostbusNOO@minjenv.nl.

Zorg

Gemeenten regelen naast de huisvesting voor ontheemden en daarmee verbonden ondersteuning op GOO-locaties, ook aanvullende zorg en ondersteuning in het kader van de Jeugdwet, Wmo, en Wpg. Voor wat betreft de Wpg gaat het om het basistakenpakket JGZ, het Rijksvaccinatieprogramma en het prenataal huisbezoek. In 2022 is er tussen de VNG en het Rijk overeenstemming bereikt over een compensatie van de kosten die samenhangen met gemeentelijke zorg en ondersteuning aan ontheemden.

De kosten van medische zorg aan ontheemden uit Oekraïne komen ten laste van de Regeling Medische zorg Ontheemden uit Oekraïne (RMO). Dit geldt ook voor ontheemden die werken en daarom een verzekeringsplicht kennen. Dit besluit voorkomt problemen in de uitvoering die kunnen ontstaan doordat ontheemden wisselen tussen de zorgverzekering en de RMO. Doordat de inkomensafhankelijke bijdrage Zvw van ontheemden die werken wel wordt betaald (door de werkgever of door de ontheemde zelf), dragen ontheemden bij aan ons zorgstelsel. De overgang naar de zorgverzekering voor alle ontheemden wordt meegenomen in de besluitvorming over het verblijfsrecht. Een overgang van alle ontheemden naar een zorgverzekering vraagt om een wetswijziging en zorgvuldige voorbereiding.

Daarnaast werken we aan alternatieve oplossingen om de druk in de zorg te verlagen, zoals de inzet van psychologen uit Oekraïne. Hiertoe ben ik in gesprek met het ministerie van VWS. We verwachten nu dat de psychologen vanaf het voorjaar van 2023 ingezet kunnen worden.

Onderwijs

In het Veiligheidsberaad van 28 november hebben de Veiligheidsregio's aandacht gevraagd voor het onderwijs. Boodschap was dat scholen en gemeenten het onderwijs aan nieuwkomers in deze omvang niet altijd meer georganiseerd krijgen. Het ministerie van OCW heeft veel contact met gemeenten en scholen en herkent deze signalen. Op 30 november heeft minister Wiersma voor primair en voortgezet onderwijs hierover gesproken met de Tweede Kamer tijdens het debat over onderwijs aan vluchtelingen.

Vanuit de garantiefunctie hebben gemeenten de opdracht voldoende openbaar onderwijs aan te bieden. Dit doen zij in nauwe samenwerking met schoolbesturen. Een goede spreiding van vluchtelingen over de regio's kan eraan bijdragen dat er voor meer kinderen sneller een

onderwijsaanbod beschikbaar is en de onderwijscapaciteit beter benut wordt. Minister Wiersma en ik gaan hierover in gesprek.

Schoolbesturen hebben ruimte gekregen om voor Oekraïense leerlingen tijdelijke onderwijsvoorzieningen in te richten. Voor meer informatie over onderwijs aan Oekraïense ontheemde kunnen gemeenten (en scholen) terecht bij www.onderwijsvooroeukrainers.nl

Werk / sociaal domein

Ontheemden uit Oekraïne kunnen door gemeenten en arbeidsmarkt regio's, i.s.m. de regionale mobiliteitsteams (RMT's) begeleid en bemiddeld worden naar werk.

Door de invoering richtlijn tijdelijke bescherming (RTB), het Besluit uitvoering wet arbeid vreemdelingen (BUWAV) en aanpassingen in de wet SUWI is dit mogelijk.

Middels de RMT-aanpak van het ministerie van SZW is er verbinding en afstemming met de arbeidsmarkt regio's en de gemeenten. Hierdoor is er tevens voldoende capaciteit om mensen naar de arbeidsmarkt te geleiden.

Inzet BZK op versnellen van tijdelijke huisvesting

Het Rijk heeft diverse acties in gang gezet om de versnelling van tijdelijke huisvesting vorm te geven. Het blijft een uitdaging om concrete locaties in de gemeenten te vinden waar de flexwoningen snel geplaatst kunnen worden. De snelste wijze van het vergroten van het aantal woningen is door middel van het versneld plaatsen van flexwoningen waar ontheemden vanuit de opvang naar kunnen doorstromen. Hiermee wordt verdringing van andere spoedzoekers zo veel als mogelijk voorkomen.

- De Taskforce Versnelling Tijdelijke Huisvesting en de Uitvoeringsorganisatie Versnelling Tijdelijke Huisvesting (UVTH) - opgericht om gemeenten, provincies, woningcorporaties en andere woningmarktpartijen actief te ondersteunen bij de realisatie van flex- en transformatiewoningen – zijn beide voor een jaar verlengd.
- Voor de stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen en de Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA) is €152,1 mln. beschikbaar gesteld. Hiermee worden minstens 14.100 flexwoningen gerealiseerd. In de stimuleringsregeling is de bewoningseis voor ontheemden en/of statushouders mede op verzoek van gemeenten niet op 100% maar op 30% gezet.
- Conform afspraak heeft het Rijksvastgoedbedrijf (hierna: RVB) een aanbesteding voor 2.000 flexwoningen in de markt gezet. De matching op locaties loopt wisselend door een gebrek aan gemeenten en corporaties die samen deze woningen afnemen.
- Op 5 december jl. heeft de minister voor VRO de contouren van de financiële herplaatsingsgarantie gepubliceerd. Hiermee kunnen investeerders, veelal woningcorporaties, de exploitatietermijn verlengen waar er een risico is op herplaatsing na de termijn van de eerste locatie. Dit zorgt ervoor dat businesscases makkelijker rond te krijgen zijn.

Duurzame Opvang

Met het oog op deze langdurige opvang is het steeds belangrijker dat opvanglocaties die voor langere termijn ingezet worden beschikken over voorzieningen en faciliteiten die bijdragen aan participatie en zelfredzaamheid van ontheemden in Nederland. Er wordt op dit moment verkend op welke wijze gemeenten hierbij ondersteund kunnen worden.

Crisis & aanbesteding

Op verzoek van een aantal veiligheidsregio's en gemeenten volgt hier een korte toelichting over aanbesteding in crisistijd. Bij een crisissituatie kan gebruik worden gemaakt van specifieke kaders binnen de bestaande (Europese) regelgeving. De overheid dient bij de uitgaven van het beschikbaar gestelde budget de regels met betrekking tot het staatssteun- en aanbestedingsrecht

in acht te nemen. Door de crisissituatie kunnen overheden een beroep doen op dwingende spoed en hoeven niet de termijnen voor bepaalde procedures in acht te worden genomen. Voor een beroep op dwingende spoed is het wel van belang dat er sprake is van onvoorzienbaarheid van de gebeurtenissen voor de betrokken aanbestedende diensten. In het controledossier zorgt de aanbestedende dienst voor een motivatie per opdracht. Per aanbesteding wordt gekeken of de crisissituatie, en daarmee samenhangend de onvoorzienbaarheid, van toepassing is. Naarmate de tijd vordert kan het zijn dat het spoedeisende karakter verandert. Daarom dient per geval beoordeeld te worden of er sprake is van onvoorzienbaarheid. Meer informatie over de versnelde procedure is te vinden op de [webpagina van PIANOo](#).